

Zielona Góra, 6 sierpnia 2021

dr hab. Ewa Bochno, prof. UZ
Wydział Nauk Społecznych
Instytut Pedagogiki
Uniwersytet Zielonogórski

**Ocena dorobku naukowo – badawczego,
dydaktycznego i organizacyjnego
doktor Jolanty Elżbiety Kowalskiej
w postępowaniu o nadanie stopnia doktor habilitowanej,
w dziedzinie nauk społecznych, w dyscyplinie pedagogika**

Dr Jolanta Kowalska w złożonej dokumentacji przedstawiła:

- 1) wniosek o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego,
- 2) autoreferat w języku polskim i angielskim,
- 3) monografię autorską: *Znaczenie edukacyjne projektu „Jestem Fair” opartego na idei neoolimpizmu*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2020, ss. 296.
- 4) wykaz pozostałych osiągnięć, tj. opublikowanych prac naukowych, działalności organizacyjnej, dydaktycznej, eksperckiej i popularyzatorskiej oraz udziału w konferencjach,
- 5) dokumenty potwierdzające osiągnięcia.

Dokumentacja została przygotowana starannie.

1. Sylwetka i droga naukowa Habilitantki

Zainteresowania naukowe Habilitantki obejmują zagadnienia z obszaru pedagogiki sportu – przede wszystkim uwarunkowania kultury fizycznej i zdrowotnej.

E.Bochno 1

Jak sama podkreśla w autoreferacie mieszczą się one w czterech zasadniczych obszarach problemowych:

- 1) zachowania zdrowotne i aktywność fizyczna osób w różnym wieku w perspektywie edukacyjnej;
- 2) edukacja olimpijska z naczelną zasadą fair play jako wsparcie procesu wychowania dzieci i młodzieży;
- 3) widowisko sportowe w perspektywie właściwości wychowawczych;
- 4) sport w działaniach socjalizacyjnych i w przeciwdziałaniu patologiom społecznym.

Podaję, że inspiracją do podjęcia analiz i badań w tych obszarach była wieloletnia współpraca z prof. Zofią Żukowską, pod kierunkiem której w 1995 roku Habilitantka obroniła pracę magisterską pt. *Postawy prozdrowotne uczennic, nauczycieli i rodziców w dwóch mikrosystemach edukacyjnych różnych środowisk* oraz w roku 2005 pracę doktorską pt. *Edukacja prozdrowotna przyszłych nauczycieli wychowania fizycznego wobec potrzeb reformującej się szkoły*. Warto podkreślić, że dostrzegam i doceniam w tych naukowych eksploracjach konsekwentne trzymanie się obranego kierunku badań i analiz.

Dr Jolanta Elżbieta Kowalska jest od 2007 roku związana z Wydziałem Nauk o Wychowaniu Uniwersytetu Łódzkiego – najpierw z Pracownią Wychowania Fizycznego i Zdrowotnego, następnie Centrum Kształcenia Pedagogów Sportu. W tym czasie opublikowała wiele artykułów naukowych w czasopismach naukowych oraz rozdziałów w monografiach, była redaktorką monografii wieloautorских, aktywnie (jako referująca i współorganizująca) uczestniczyła w ogólnopolskich i międzynarodowych konferencjach naukowych. Odbiła staż naukowy w Olimpii, uczestniczyła jako wykonawczyni w kilku projektach badawczych oraz zespołach eksperckich, była recenzentką w trzech czasopismach. Była i nadal jest członkinią Polskiej Akademii Olimpijskiej Polskiego Komitetu Olimpijskiego. Jest również bardzo zaangażowana we współpracę ze środowiskiem lokalnym miasta Łódź. Jest bardzo aktywna w odniesieniu do działań organizacyjnych czy popularyzujących wiedzę.

Zważywszy na zaangażowanie organizacyjne, dydaktyczne i popularyzujące wiedzę realizowane zarówno na własnym Wydziale, mieście, jak i w kraju pozytywnie oceniam Jej działalność w tym zakresie.

E. Bocalska 2

2. Ocena autorskiej monografii pt. *Znaczenie edukacyjne projektu „Jestem Fair” opartego na idei neoolimpizmu*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2020, ss. 296.

Dr Jolanta Elżbieta Kowalska wskazuje tę monografię jako podstawę do oceny w habilitacyjnym postępowaniu. Podjęta w książce problematyka mieści się w najgłębiej rozumianej istocie możliwości wykorzystania wartości olimpijskich w wychowaniu dzieci i młodzieży – jako kształcenie/budowanie zasobów moralnych jednostki lub grupy w odniesieniu do sportu jako zjawiska o znaczącym oddziaływaniu społecznym, jak i zjawiska, które perspektywicznie odnosi się do pozostałych obszarów życia. Dobrze więc się stało, że Habilitantka podjęła tę ważną, trudną i jednocześnie pedagogicznie raczej mało zgłębną problematykę. Szczególnie jest to cenne, gdyż mamy tu połączenie dwóch zasadniczych kwestii – a mianowicie intelektualnego zainteresowania tematem, wynikające z socjalizacji naukowej Habilitantki oraz dostępu do osób i układów społecznych, które pozwoliłyby na zgromadzenie odpowiednich danych, wynikające z osobistego zaangażowania w projekty badawczo – edukacyjne, realizowane w ramach współpracy z Ministerstwem Sportu i Turystyki, Ministerstwem Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz Urzędem Marszałkowskim w Łodzi oraz Wojewódzką i Miejską Komendą Policji i Strażą Miejską w Łodzi.

Celem książki jest namysł nad edukacyjnymi i wychowawczymi możliwościami wykorzystania sportu w pracy z dziećmi i młodzieżą. Jest to całościowa koncepcja bazująca na teorii neoolimpizmu Pierre’a de Coubertina wpisująca się we współczesny nurt teorii wychowania. Stanowi alternatywną propozycję programu edukacyjno – wychowawczego. Jak we wprowadzeniu pisze sama Autorka: „prezentowane opracowanie jest rekonstrukcją działań podjętych podczas realizacji projektu *Jestem fair* i stanowi jeden z przykładów inicjatyw na rzecz młodzieży. Działania z nim podjęte wynikały z uwarunkowań społecznych i środowiskowych – łączyły się z organizacją EURO 2012 oraz potrzebą przeciwdziałania chuligańskim zachowaniem wśród łódzkich kibiców” (s. 13).

E. Boczko

Pozwolę sobie, już na początku niniejszej recenzji wyrazić ocenę, która stanowi wynik szczegółowej analizy rozprawy. Oceniam ją jako pracę, która dobrze wnika w opisywany aspekt rzeczywistości społecznej i wychowawczej, zawiera realną propozycję działań na podstawie wybranej teorii, z poprawnie opracowanymi i zrealizowanymi badaniami.

Struktura monografii składa się ze wstępu, trzech rozdziałów, zakończenia oraz bibliografii i załączników zawierających spis tabel, narzędzia badawcze, rekomendacje klubów sportowych, wybrane materiały prasowe dotyczące projektu *Jestem fair* oraz dokumentację fotograficzną z realizacji projektu edukacyjnego.

We wstępie (ss. 11 – 16) Habilitantka wprowadza czytelnika w prezentowane, w książce analizy, przyjmuje i wyjaśnia teoretyczne podstawy pracy oraz zarysowuje zamysł i strukturę całej pracy. Czyni to klarownie i kompetentnie.

Trzy kolejne rozdziały to klasyczny układ monografii teoretyczno – empirycznych: teoretyczne podstawy, założenia metodologiczne i prezentacja wyników badań.

W pierwszym rozdziale zatytułowanym *Teoretyczne przesłanki projektu edukacyjnego* (ss. 17 – 100) znajduje się sześć podrozdziałów. Autorka zaczyna od teoretycznej dyskusji dotyczącej edukacyjnej roli wartości. Definiuje pojęcie i przyjmuje określoną klasyfikację wartości, opisuje ich rolę wychowawczą i profilaktyczną oraz proces wychowania do wartości. Jest to dla Niej ważne, gdyż w kolejnym podrozdziale odnosi się do wskazania wartości sportu i możliwości jego wykorzystania jako czynnika profilaktycznego, wychowawczego i kulturotwórczego. Ten słuszny tok teoretycznego wywodu pozwala Jej w podrozdziale trzecim dojść do przyjęcia określonych podstaw teoretycznych, tj. przedstawić neoolimpizm jako koncepcję wychowawczą. Warto wskazać, że dr Jolanta Kowalska dokonała rzetelnego opisu założeń i zasad pedagogiki sportu w ujęciu Pierre'a Coubertina oraz możliwości wykorzystania ich w szkole. W tym miejscu dodać jednak muszę, że zabrakło lektur dotyczących współczesnej szkoły i uwarunkowań jej funkcjonowania. To „zemściło” się w interpretacji wyników badań własnych (powrócę do tej kwestii w dalszej części recenzji). Tym bardziej, że kolejne dwa podrozdziały dotyczą problematyki okresu adolescencji oraz wybranych metod pracy wychowawczej.

E. Bocłus

Ogólnie jednak rzecz ujmując rozdział pierwszy jest skonstruowany poprawnie, wiedza jest uporządkowana. Za szczególnie ważny poznawczo uważam opis koncepcji neoolimpizmu i wskazanie możliwości wykorzystania zasady fair play w pracy z młodzieżą.

Druga część monografii zatytułowana *Założenia metodologiczne* (ss. 101 – 143) to szczegółowy opis metodologicznych podstaw badań własnych oraz charakterystyka uczestniczek i uczestników projektu edukacyjnego *Jestem fair*.

Celem badań jest ocena skuteczności projektu edukacyjnego oraz „próba wskazania możliwości wdrażania w praktyce pedagogicznej idei neoolimpizmu metodą projektową jako wartościowych dla procesu kształcenia i wychowania młodzieży w okresie dorastania” (s. 110).

Ten cel oraz harmonogram realizacji czterech edycji projektu (w latach 2011 – 2015) wyznaczyły problemy badawcze. Autorka główny problem badawczy sformułowała w następujący sposób:

„Na ile wprowadzone działania edukacyjne oparte na idei neoolimpizmu (z naczelną zasadą fair play) okazały się skuteczne wychowawczo i wartościowe dla uczestników projektu edukacyjnego *Jestem fair*?” (s. 131)

Grupę badawczą stanowiły i stanowili uczennice i uczniowie; nauczycielki i nauczyciele oraz studentki i studenci. W grupie tej były również osoby kibicujące łódzkim drużynom piłkarskim.

Skomplikowana procedura badawcza, realizowana w paradygmacie ilościowym i jakościowym w różnych edycjach projektu została opisana w sposób klarowny i ciekawy. Wartością projektu badawczego jest jego dwojaki wymiar – analiza teoretyczna – badawcza oraz analiza realizacji projektu.

Trzeci rozdział monografii pt. *Ocena skuteczności działań edukacyjnych podjętych w ramach projektu Jestem fair – wyniki badań własnych* (s. 145 – 187) to przedstawienie, analiza i interpretacja wyników badań. Stanowi go siedem podrozdziałów, w których Habilitantka przedstawia wyniki z perspektywy uczennic i uczniów, nauczycielek i nauczycieli oraz studentek i studentów. To ciekawe, wielokierunkowe połączenie pozwala na całościową analizę skuteczności projektu *Jestem fair*. Słabszą, w mojej ocenie, stroną tej części monografii jest interpretacja uzyskanego materiału badawczego. Zabrakło odniesień do literatury przedmiotu

E. Bocian

dotyczącej współczesnej szkoły. Byłoby to o tyle ważne, że w ostatnim podrozdziale tej części monografii Jolanta Kowalska kreśli implikacje i rekomendacje dla praktyki edukacyjnej. Trochę naiwnie zakłada, że tylko od osób pracujących w placówkach oświatowych zależy jakość realizacji alternatywnych sposobów pracy z młodzieżą – a do takiego należy projekt *Jestem fair*. Zabrakło analizy zewnętrznego kontekstu polityczno – społecznego funkcjonowania placówek oświatowych. Tym bardziej, że brakuje tego również w zakończeniu (s. 189 – 192). To tylko cztery strony tekstu, w którym Autorka krótko podsumowuje, bez uogólnień i interpretacji, własne naukowe działania podjęte w ramach projektu.

Ustosunkowując się jednak do całości rozprawy *Znaczenie edukacyjne projektu „Jestem Fair” opartego na idei neoolimpizmu* (Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2020) chcę podkreślić jej walory, tj. uporządkowana struktura, wyraźne i jasne przyjęcie teoretycznej podstawy, staranność przedstawienia podstaw metodologicznych oraz prezentacja wyników badań z wielu perspektyw, komunikatywny język – nie upraszczający wyводу.

Reasumując, chciałabym podkreślić, że monografia stanowi ważną i znaczącą dla pedagogów lekturę. Opracowanie dr Jolanty Kowalskiej poszerza, pogłębia i porządkuje wiedzę o możliwościach i ograniczeniach wykorzystania sportu (na przykładzie wybranego projektu) w profilaktycznych, wychowawczych i edukacyjnych działaniach placówek oświatowych.

Konkluzja

Analiza przedłożonej dokumentacji upoważnia mnie do stwierdzenia, że zaprezentowany dorobek, mam tu na myśli aktywność, zaangażowanie w projekt edukacyjny *Jestem Fair* i głównie autorską monografię pt. *Znaczenie edukacyjne projektu „Jestem Fair” opartego na idei neoolimpizmu* (Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2020), świadczy o tym, że Habilitantka spełnia wymogi stawiane kandydatkom ubiegającym się stopień doktor habilitowanej nauk społecznych, w dyscyplinie pedagogika.

W związku wnoszę o nadanie dr Jolancie Elżbiecie Kowalskiej stopnia doktor habilitowanej nauk społecznych, w dyscyplinie pedagogika.

Ewa Bochma